

Faglig forsvarlighet- hva innebærer det for deg som sykepleier?

v/ fagsjef Randi Askjer 14. mai 2019
Helse- og omsorgsavdelingen

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

Gratulerer med den internasjonale
sykepleierdagen!

Hva vil jeg snakke om?

- Faglig forsvarlighet
 - Fylkesmannens rolle
 - lovverk – rettsinstans
 - vår rolle i utviklingsarbeid
- Du som sykepleier
 - ditt individuelle ansvar
 - deg inn i et systemperspektiv – virksomhetens ansvar
- Noen utfordringer
 - sykepleiemangel ?
 - hvordan sikre forsvarlighet fremover

Fylkesmannen – slik vi ser det.....

Vårt dobbelte oppdrag

- Redskap for de sentral myndigheter overfor fylket
- Innovativ kraft i fylket og som formidler av fylkets behov overfor sentrale myndigheter

Tilsyn/klager

- Rettsikkerhetsinstans
- Klage – tilsyn – kontroll
rett eller galt – dog faglig skjønn.....

Muligheter

- Utviklingsoppgaver
faglig påfyll
- Tildele tilskudd for utvikling –herunder
kompetanse og innovasjon

Forsvarlighet – kvalitet – kompetanse

- **Forsvarlighetskravet** er et rettslig krav som følger av helselovgivningen til standarden på helsehjelpen som gis av helsepersonell og virksomheter. ... Utøvende helsepersonell må derfor holde seg à jour med de faglige standardene som gjelder til enhver tid, slik de følger av forskning og lærebøker. (Store medisinske leksikon)
- **Kvalitet** er tings måte å være på, tingens beskaffenhet. For en gjenstand eller tjeneste kan man enkelt si at **kvalitet** er evnen til å tilfredsstille brukerens krav og forventninger
 - medisinsk kvalitet - behandling alle typer
 - omsorgskvalitet – forhold knyttet til helsepersonells opptreden
 - Fasilitetskvalitet – infrastruktur – utstyr mv. eks enerom- dobbeltrom
 - varighet – ventetid?Klarer pasientene å måle kvalitet?
- **Kompetanse** -evnen til å klare en oppgave eller beherske et yrke i møte med komplekse krav, situasjoner og utfordringer. **kompetanse** i kunnskaper, holdninger og ferdigheter. Noen tar også med begrepet evner. (Wikipedia)

Hva sier lovverket om forsvarlighet ?

- Helse og omsorgstjenesteloven i kommunen
- Spesialisthelsetjenesteloven
- Helsepersonelloven

Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven)

§ 4-1. Forsvarlighet utdrag:

Helse- og omsorgstjenester som tilbys eller ytes etter loven her skal være forsvarlige. Kommunen skal tilrettelegge tjenestene slik at:

- a. den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert helse- og omsorgstjenestetilbud,
- b. den enkelte pasient eller bruker gis et verdig tjenestetilbud,

c. helse- og omsorgstjenesten og personell som utfører tjenestene blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter og

d. **tilstrekkelig fagkompetanse** sikres i tjenestene.

§ 4-2. Kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet

utdrag:

- Enhver som yter helse- og omsorgstjeneste etter loven her skal sørge for at **virksomheten arbeider systematisk for kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet.**

Lov om spesialisthelsetjenesten m.m. (spesialisthelsetjenesteloven)

- § 2-2. *Plikt til forsvarlighet*
- Helsetjenester som tilbys eller ytes i henhold til denne loven skal være **forsvarlige**. Spesialisthelsetjenesten skal tilrettelegge sine tjenester slik at personell som utfører tjenestene, blir i stand til å overholde sine lovpålagte plikter, og slik at den enkelte pasient eller bruker gis et helhetlig og koordinert tjenestetilbud.
- 3-4 a. *Kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet*
- Enhver som yter helsetjenester etter denne lov, skal sørge for at virksomheten arbeider **systematisk for kvalitetsforbedring og pasientsikkerhet**.
- Departementet kan i forskrift gi nærmere bestemmelser om plikten etter første ledd.

Systemperspektiv / individperspektiv eller begge dele – Hvor er du?

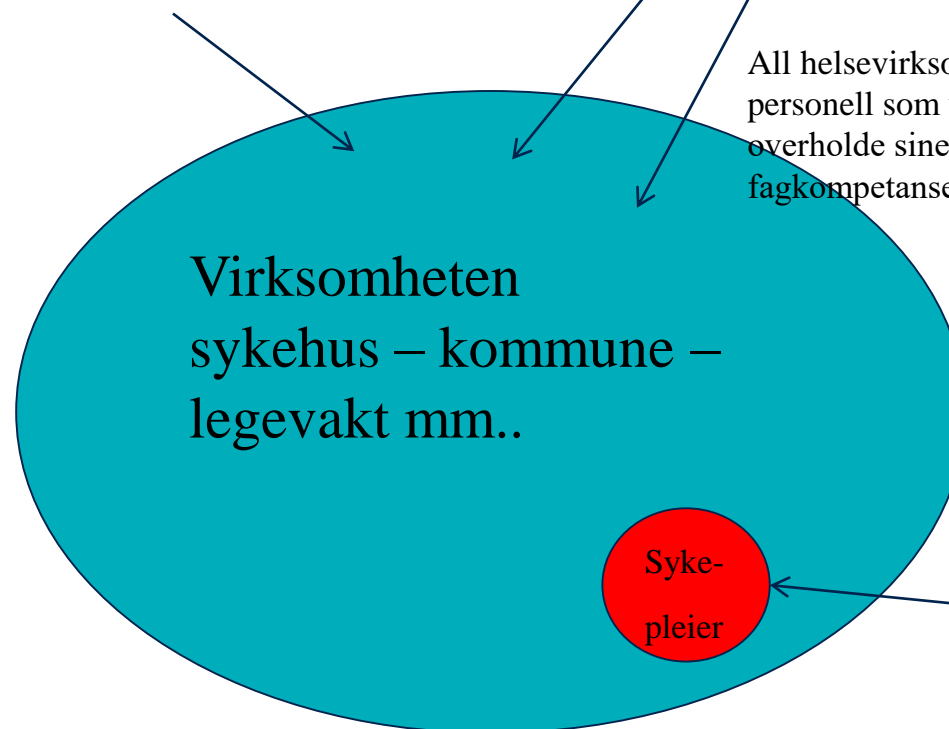

- Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse og omsorgstjenesten

Spesialisthelsetjenesteloven § 2-2 om plikt til forsvarlighet

Helse- og omsorgsloven § 4-1 om Krav til forsvarlighet

All helsevirksomhet skal tilrettelegge sine tjenester slik at personell som utfører tjenestene, blir i stand til å overholde sine lovpålagte tjenester.... Og tilstrekkelig fagkompetanse sikres i tjenesten...

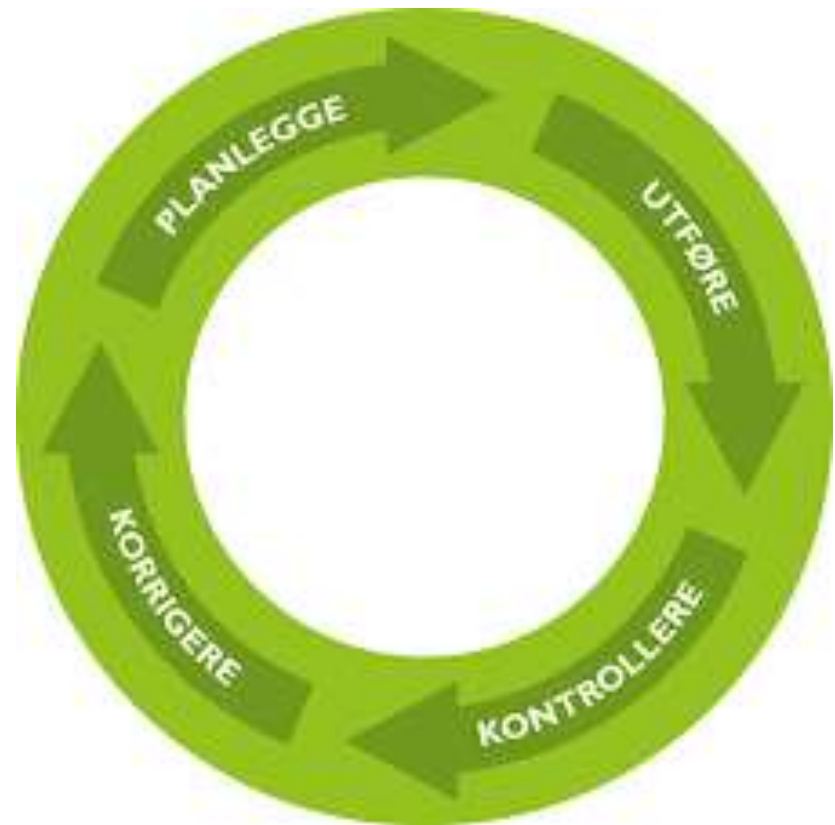
**Helsepersonelloven
s bestemmelser:
§ 4 Forsvarlighet**

Styringsssystemet

Kontinuerlig læring,
utvikling og forbedring:

- Planlegge § 6
- Gjennomføre § 7
- Evaluere § 8
- Korrigere § 9

Lederansvar og kvalitet

- Klargjøring av ansvar, arbeidsoppgaver, utfordringer, risiko for svikt, samarbeidsrelasjoner, samfunnsoppdrag mv.
- Bidra til at virksomheten har et hensiktsmessig styringssystem

Styringssystemet er de aktiviteter, systemer og prosesser som tas i bruk for å planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere virksomheten slik at den samsvarer med krav fastsatt i eller i medhold av helse- og omsorgslovgivningen.

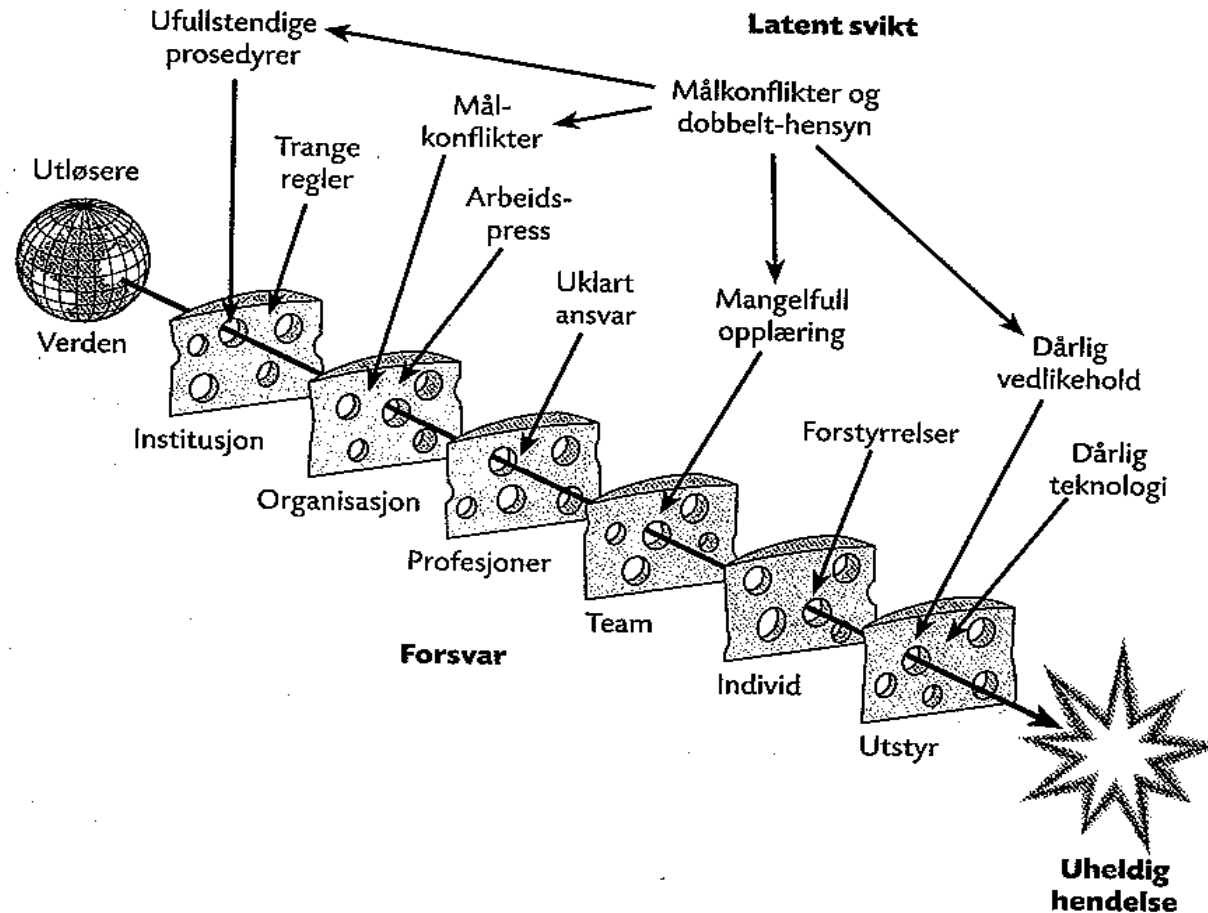

Styringssystemet kan omfatte

- Oppgavefordeling, ansvar- og myndighetsforhold
- Interne fag- og saksbehandlingsprosedyrer
- Rutiner for dokumentasjon/journalføring
- Rutiner for opplæring
- Turnus/bemanningsplaner

- Rutiner for avvik og uønskede hendelser
- Rutiner for risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS)
- Rutiner for klagebehandling
- Rutiner for medvirkning og brukererfaringer

Hvorfor er dette viktig?

Figur 4 «Sveitserostmodellen». Idéen er fra James Reason, denne figuren er hentet fra Morath og Turnbull (278)

SPØRSMÅL 1

- Styring og ledelse i din avdeling-
hva er bra og hva savner du for å jobbe med forsvarlighet ?

Eks:

- Oppgavefordeling
- Rutiner/prosedyrer
- Opplæring
- avvikshåndtering

Sykepleierens individuelle ansvar

Lov om helsepersonell m.v. (helsepersonelloven)

- § 4. *Forsvarlighet*

- Helsepersonell skal utføre sitt arbeid i samsvar med de krav til faglig forsvarlighet og omsorgsfull hjelp som kan forventes ut fra **helsepersonellets kvalifikasjoner, arbeidets karakter og situasjonen for øvrig**.
- Helsepersonell skal innrette seg etter sine faglige kvalifikasjoner, og skal innhente bistand eller henvise pasienter videre der dette er nødvendig og mulig. Dersom pasientens behov tilsier det, skal yrkesutøvelsen skje ved samarbeid og samhandling med annet kvalifisert personell. Helsepersonell har plikt til å delta i arbeid med individuell plan når en pasient eller bruker har rett til slik plan etter pasient- og brukerrettighetsloven § 2-5.
- Ved samarbeid med annet helsepersonell, skal legen og tannlegen ta beslutninger i henholdsvis medisinske og odontologiske spørsmål som gjelder undersøkelse og behandling av den enkelte pasient.
- Departementet kan i forskrift bestemme at visse typer helsehjelp bare kan gis av personell med særskilte kvalifikasjoner.

Nærmere om forsvarlighet:

- Forsvarlighet – en rettslig standard – noe som innebærer at rettsregelens innhold kan variere over tid - dette innebærer at helsepersonell må opptre i samsvar med de til enhver tid gjeldende faglige normer og lovbestemte krav til yrkesutøvelse

Dette vurderes ut fra hva man kan forvente ut fra

- kvalifikasjoner – formelle –reelle

- arbeidets karakter – alene –sammen med andre – tid mm

- situasjonen for øvrig – utstyr –bemanning -

Momenter ved vurdering av grenseoverskridende atferd

- **Rollesammenblanding**

Et forhold mellom pasient og helsepersonell som oppstår ved at helsepersonellet ikke skiller mellom private og profesjonelle relasjoner

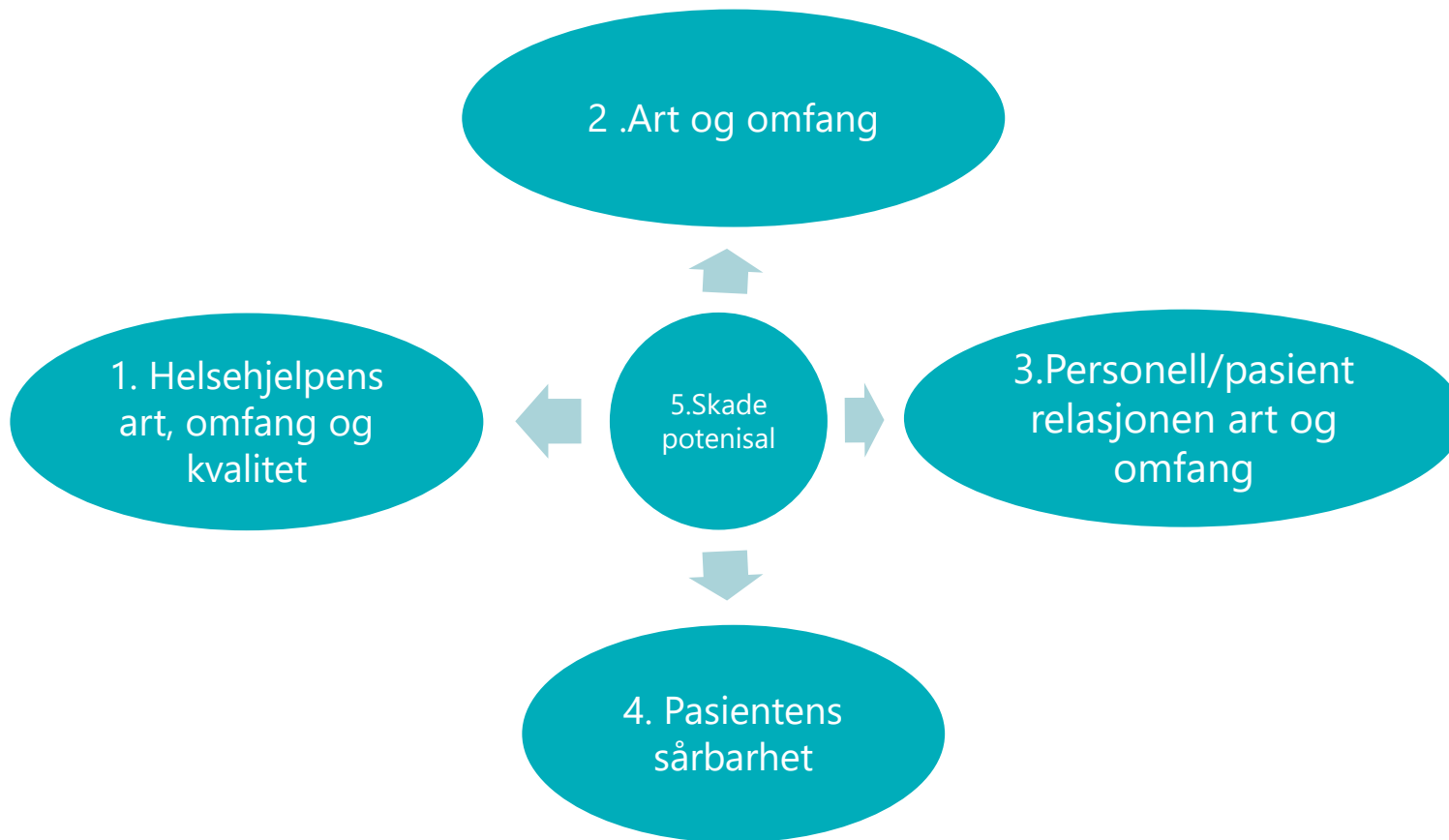
- **Privatisering**

Kontakt ut over den profesjonelle ramma – ikke nødvendigvis seksualisert. F.eks. besøker fra helsepersonellet, besøk hjemme, overnattingsturer, kommunikasjon på fritiden

- **Grenseoverskridende atferd**

Intime handlinger som bryter med de grenser pasienten har til beskyttelse av sin integritet, og som ofte oppleves som ydmykende og/eller invaderende

Sentrale momenter ved vurdering av grenseoverskridende atferd

Spørsmål 2

- **Hvor er din største utfordring når det gjelder forsvarlighet – og ditt individuelle ansvar?**

Helsepersonells plikt til å varsle:

Helsepersonelloven § 17. Opplysninger om forhold som kan medføre fare for pasienter eller brukere

- Helsepersonell skal **av eget tiltak** gi **tilsynsmyndighetene** informasjon om forhold som kan medføre fare for pasienters eller brukeres sikkerhet. Det skal ikke gis informasjon om taushetsbelagte opplysninger.

Fra Fylkesmannens forventningsbrev til kommunene i 2019 om «Statlige forventninger»

- **Ny lovgivning om varslere i arbeidsmiljøloven stiller krav til mer systematisk bruk av avviksmeldinger og tydelige kommunikasjonskanaler. På denne måten skal kommunene fremme yringsfriheten i arbeidslivet på en bærekraftig måte, slik at det fokuseres på interne forhold i organisasjonene**
- *De senere årene har vi sett flere eksempler på at arbeidstakere som velger å ytre seg offentlig om kritikkverdige forhold ved arbeidssituasjonen blir beskyldt for illojalitet av arbeidsgiver.....*
- *Enkelte arbeidstakere har opplevd å føle seg uønsket på arbeidsplassen etter å ha «blåst i fløyten»*
- *Tidspress, manglende positiv fokusering på avviksrapportering fra ledelsens side og rollemodellering i yrket virker dermed inn på den enkeltes vurdering av hva som skal defineres som avvik.*
- *Den ansatte sosialiseres inn i rådende praksis på arbeidsplassen, og lærer hvilken holdning/innstilling som «lønner seg». Resultatet er ofte taushet. Avvik blir normalen, **og faglig forsvarlig drift kan komme i konflikt med gjeldende praksis.***

Oppsummering av lovgivers krav:

- Forsvarlig bemanning og kompetanse
- Arbeidstakers rett og plikt til å varsle
- Arbeidsgivers plikt til systematisk styring

Tilsynssak – behandling hos FM

- Vi kan konkludere med :
- Ingen pliktbrudd
- Pliktbrudd, dette må du lære av!
- Oversende saken til Statens Helsetilsyn
- Kan gi helsepersonell advarsel
- Frata autorisasjon
- Gi virksomheter pålegg, evt. stenge virksomheter

Fylkesmannens utviklingsarbeid

- I hovedsak tilskuddsmidler for å stimulere til økt kompetanse

Prioriteringer ved kommunalt kompetanse og innovasjonstilskudd 2019

- 398.mill på landsbasis - 38. millioner til Vestfold og Telemark, i tillegg øvrige tilskudd, kompetansemidler også på psykisk helse og rus området for kompetanseheving - herunder tilskudd til grunn-, videre- og etterutdanning av ansatte og kompetansetiltak om rus og psykiske lidelser
- Prioriteringer:
 - Videreutdanning av sykepleiere og andre høyskoleutdannede
 - Videreutdanning innen ernæring og palliasjon prioriteres
 - Styrke veilederkompetansen blant ansatte både gjennom fagskoleutdanning og videreutdanning på universitet og høyskoler
 - Opplæring Brukerstyrt personlig assistanse (BPA)
 - Innovasjonsprosjekter
 - nye metoder for forebygging, tidlig innsats, egenmestring, fritidsaktiviteter
 - ernæring
 - legemiddelhåndtering
 - rehabilitering og habilitering

Hva har dere av kompetanse?

Kompetanse- beholdning

- Hvilken kompetanse er tilgjengelig?
- Hvilken kompetanse blir brukt
og hvilken kompetanse blir ikke brukt
– og hvorfor?

Rett kompetanse
på rett sted
til rett tid

Det sikrer i størst
mulig grad
forsvarlighet
I helse- og omsorgs-
Tjenesten

I hvilke oppgaver kan
du best utnytte din
kompetanse?

Diagram 2: Hvor ofte opplever du at du utfører oppgaver som følgende grupper heller burde gjort?

Diagrammet viser prosentandel av sykepleiere som oppgir at de ukentlig eller oftere utfører oppgaver de mener følgende grupper heller burde gjort.

n:1834

Grafikk: Sykepleien • Kilde: [Sykepleien](#) • Last ned data
• Created with [Datawrapper](#)

Riksrevisjonens anbefalinger

- vurderer hvordan departementets virkemidler kan hjelpe kommunene i deres arbeid med å **redusere det høye sykefraværet og den omfattende bruken av deltid**
- avklarer, i samarbeid med KS, hva «heldøgns omsorg» for eldre innebærer og hvordan begrepet skal brukes i planlegging og statistikk
- Helsedirektoratet anmoder nå også Fylkesmannen til å fremsnakke heltidskultur!

Kilde:
Fafø, Leif Moland

Dine muligheter - dine utfordringer videre -

- Hva tar du med deg fra disse 45 minuttene?

Lykke til videre!

Faglig forsvarlighet- hva innebærer det for deg som sykepleier?

Fylkesmannen i Vestfold og Telemark

